

---

## LÍNIES DE REFLEXIÓ I D'ACCIÓ PER A UNA RECUPERACIÓ DE LA UNITAT I L'AUTONOMIA COOPERATIVA

---

Lluís Giménez  
Sociòleg

*Ponència presentada a la Jornada sobre cooperativisme agrari, abril 1987*

### RESUMEN

Un peligro se cierne sobre el Movimiento Cooperativo, el del propio desconocimiento y el de desestimar sus capacidades humanas y sus potencialidades económicas en la contribución del proyecto colectivo. De ahí que es el propio movimiento quien ha de organizar y controlar la propia formación.

A fin de que puedan optar por una democracia económica y solidaria, las nuevas generaciones han de haber sido iniciadas desde la escuela. La introducción del contenido cooperativo en los programas escolares, complementada por la formación permanente en las escuelas de cooperativismo, ha de ser la preocupación de las agrupaciones de cooperativas.

### RESUM

Hi ha un perill que es cerneix sobre el Moviment Cooperatiu, el del propi desconeixement i el de desestimar les seves capacitats humanes i potencialitats econòmiques en la contribució del projecte col·lectiu.

Per això el propi moviment ha d'organitzar i controlar la pròpia formació. Per que puguin optar per una democràcia econòmica i solidària, les noves generacions han d'haver estat iniciades des de l'escola. La introducció del contingut cooperatiu en els programes escolars, complementada per la formació permanent en les escoles de cooperativisme, ha de ser la preocupació de les agrupacions de cooperatives.

#### 1. Fixació del moment actual del Cooperativisme a Lleida

La nova imatge del Moviment Cooperatiu a Lleida, així com a Catalunya i a la resta de l'Estat Espanyol, passa necessàriament i obligada per la recuperació de la seva pròpia AUTONOMIA, hipotecada històricament fins fa ben poc pels esdeveniments econòmics, polítics i socials que tots coneixem.

D'una banda, fa falta recuperar l'esperit cooperatiu que animava els fundadors i difussors del moviment cooperativista català, que desconeixem, i de l'altra, cal ocupar el vertader lloc que, com a cooperativistes, ens ofereix l'actual moment històric, econòmic i social.

Es tracta d'un autèntic repte davant de les grans o les petites oligarquies financeres i industrials que, motivades per un insaciable desig de creixement i de poder, amenacen no solament la vida econòmica del món rural, sinó també la cultura, els valors i els mitjans de vida d'aquest. En el fons, i tenint en compte la llunyania històrica, es tracta d'una situació semblant a la que originà el naixement a Europa del Moviment Cooperatiu.

Davant d'una situació de crisi com aquesta, de frustració i de desconfiança en el futur, cal imposar la superació de l'home objecte econòmic per un model d'economia al servei de l'home, mesura de totes les coses. Aquest model continua essent el dissenyat per ROCHDALE el 1844, i posteriorment a la resta d'Europa i que apareixia estructurat a la LLEI DE COOPERATIVES de 1931, aprovada pel Parlament del 1934.

Aquest model, vell i nou alhora, se situa en el centre de les esperances i valors actuals: democràcia econòmica, solidaritat i qualitat de vida, que constitueixen un ideal i una estructura que reforcen les esperances profundes del món rural i camperol.

Però hi ha un perill que està sotjant el Moviment Cooperatiu, és el mateix desconeixement, el fet de ser massa modest i de desestimar les seves capacitats humanes i les potencialitats econòmiques en la contribució del projecte col·lectiu. No hem de perdre de vista allò que el Cooperativisme intenta dur a terme, és a dir, la restauració social i l'autodeterminació econòmica.

Per fer realitzar aquest projecte, Lleida compta amb més de 170 cooperatives agrícoles, 55 de consum, 42 de treball associat, fins a un total de 350 Cooperatives, 1.800 a nivell de Catalunya i 20.685 a nivell de l'Estat espanyol.

## **2. Orientacions del Moviment Cooperatiu actual**

Així, l'actual desequilibri econòmic, polític i social, que es tradueix en un retard general, més accentuat en el món rural, pot esdevenir una motivació viva i real, de cara a una reconversió del sector agro-industrial i a una reorientació de l'economia en general cap a objectius més humans i de qualitat de vida.

A partir dels principis permanents del Cooperativisme i de la situació concreta rural nostra, podem aïllar els següents principis que han d'orientar l'Empresa Cooperativa:

1. Instaurar una ètica econòmica superior que consisteixi en un progrés al servei de l'home i de maneres de vida més realistes.
2. Promoure nous models de societat més equitativa.

3. Desenvolupar el sector de consum, introduint-hi una democràcia econòmica a partir del sector terciari.

4. Afavorir una formació intensiva de la massa popular cap a una consciència solidària i d'autodesenvolupament.

5. Revitalitzar el funcionament de les cooperatives, reforçant la participació activa de tots els socis.

6. Augmentar l'eficàcia de les cooperatives bo i assegurant la seva rendibilitat.

7. Recuperar la Intercooperació i fomentar els sectors especialitzats cooperatius.

8. Obrir-se al món sencer per aconseguir l'emancipació de la humanitat.

9. Afavorir per tots els mitjans el desenvolupament integral de l'individu cap a un model més realitzat i feliç.

### 3. Reforçament del desenvolupament en el sector Consum

Una simple anàlisi de l'evolució històrica ens ofereix les següents dades significatives:

— Els nostres avis han viscut una economia domèstica o quasi domèstica en el sentit de que produïen per a sobreviure.

— Amb l'arribada de l'economia de mercat, els individus han perdut el control i ha passat a mans de les forces econòmiques que avui dominen el mercat, no ja per concurrència sinó mitjançant els monopolis que controlen les masses rurals.

— Cal per tant, una recuperació dels drets del consumidor, que són en mans dels monopolis. Per això cal canalitzar el poder adquisitiu.

Efectivament, no es pot fer res individualment contra aquesta situació en que imperen les lleis dels més forts, però a través de l'associació a un pla local + comarcal + nacional + internacional hom pot reconquerir ràpidament el sistema de distribució actual.

La no participació i la no utilització dels drets sobre el poder adquisitiu per part del consumidor permet que una minoria practiqui un nou tipus de colonialisme que expolia a favor seu els recursos del poble.

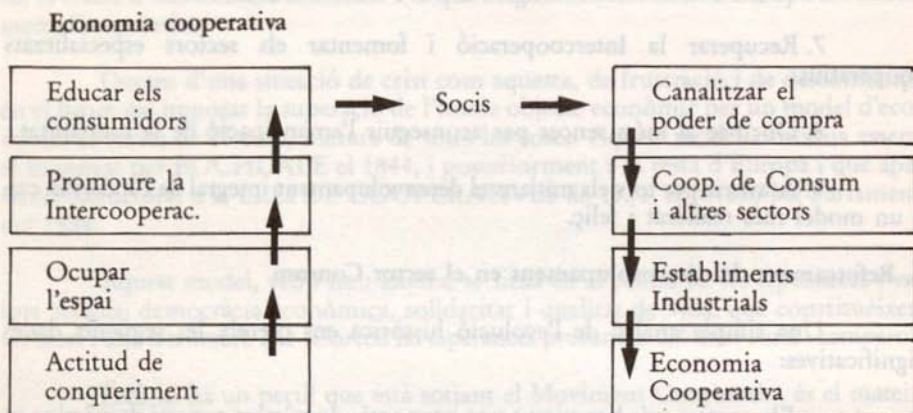
Es tracta no ja de defensar, sinó de conquerir l'Economia per part del consumidor.

Hom inicia el procés a partir d'una Agrupació de Cooperatives que reagrupin les cooperatives d'altres sectors del consum (farmàcia, hipermercats, tallers mecànics, escoles bressol, restaurants...). En segon lloc el Consum podria recuperar els seus

drets tot afavorint la revalorització de les rendes familiars, la qualitat del producte i la disminució de la publicitat enganyosa.

Hom instaura el procés a mesura que els esforços passen del terciari al secundari, fins a integrar el primari. Això, en el fons, el que intenta és anar eliminant els intermediaris.

Aquest sistema que uneix tots els sectors permetria l'establiment d'una societat d'economia democràtica i solidària.



#### 4. El tipus d'empresa en el Moviment Cooperatiu

No es tracta d'embrancar-se en una discussió sense fi, sinó d'analitzar un aspecte fonamental dins de l'organització cooperativa, com ara la seva gestió financera o administrativa.

Una breu anàlisi històrica ens confirma en l'observació de l'evolució soferta al llarg del temps pel que fa a la gestió empresarial de la cooperativa. En els seus orígens, uns quants membres fundadors en gestionaven el funcionament dins d'un clima de democràcia i de coresponsabilitat. Però a mesura que aquestes cooperatives han progressat a tots els nivells, els socis s'han vist obligats a delegar responsabilitats en unes persones expertes en la gerència administrativa i en el personal qualificat.

Ara no podem oblidar que aquests tècnics, experts en gestió, provenen dels centres de formació la ideologia dels quals no correspon amb els principis cooperatius, cosa que comporta una problemàtica que dona com a resultat la marginació i l'absentisme dels socis juntament amb la deterioració de les relacions cooperatives.

Anys de treball en Cooperatives em permeten afirmar que els nous tècnics per a la gestió empresarial han de posseir i han d'estar concienciats en els principis cooperatius. L'organigrama, meitat només administratius, meitat socis, no sol produir l'equilibri desitjat. El que és correcte consisteix, segons el meu punt de vista, a proporcionar tècniques de gestió, però que estiguin d'acord amb les realitats cooperatives.

En l'actualitat hom remarca un fet tendenciós i disfuncional per a les cooperatives, que tots els cursos per a gerents de cooperatives o socis els duen a terme entitats financeres o empreses de serveis no Cooperatives. És un fet que hipoteca el futur autònom del Moviment Cooperatiu. Ha d'ésser el mateix moviment qui organitzi, controli la pròpia formació, encara que hagi de recórrer a experts professionals i subvencions estatals.

## 5. L'educació cooperativa

Crec que tots estem d'acord a mantenir que el missatge cooperatiu no ha passat a tots els socis, tant per raons històriques com de planificació deficient per part de les Cooperatives.

D'altra banda, l'acceptació i la posada en pràctica del que hem esmentat anteriorment, serà operatiu si —i només si— hi ha una programació de formació permanent dels socis.

Ara bé, no sembla probable que les noves generacions optin automàticament per una democràcia econòmica i solidària, ni per un esperit de conquesta de l'economia, si ells no han estat iniciats des de l'escola en el procés i projecte Cooperatiu en el quadre creat per les cooperatives locals.

L'educació cooperativa ha estat i és en les cooperatives la gran marginada; com que falta aquesta educació cooperativa des de la base, els membres desconeixen el cooperativisme a nivell teòric, ideològic i pràctic. A la majoria de les nostres cooperatives, el desenvolupament econòmic està separat del desenvolupament social, i per això les promeses anunciades anteriorment de transformació social queden en lletra morta.

A més de constituir un factor de desenvolupament econòmic, l'educació dels socis és un element de transformació social. La finalitat de la formació cooperativa és la d'aconseguir uns socis convençuts, solidaris i que aspirin al domini i control de l'economia i la vida social.

L'articulació dels mecanismes d'educació cooperativa cal dur-la a terme a l'interior de les escoles i de les cooperatives.

Algunes orientacions amb intenció d'operativitat:

1. Cal intentar mantenir present el Cooperativisme a les escoles.
2. Dins de l'Agrupació de Cooperatives, cal crear una estructura permanent responsable de tot allò que pertorqui a la formació Cooperativa i que vagi lligat als Serveis oficials d'ensenyament.
3. Que l'agrupació, mitjançant el seu representant consultiu permanent, organitzi la sensibilització dels formadors escolars bàsics i superiors del món en què viuen les Cooperatives.
4. Cal introduir un contingut cooperatiu als programes escolars a nivell primari i secundari, amb material adequat.

5. Que faciliti l'exercici d'activitats de tipus cooperatiu a les escoles, especialment amb la creació d'escoles cooperatives.

L'educació permanent dels socis ha d'ésser el lema de totes les cooperatives de Lleida.

Algunes proposicions pràctiques:

1. Destinar com a mínim el 50% dels FEOS a l'educació permanent. Rochdale ho tenia molt en compte.

2. Realitzar una setmana de la Cooperació.

3. Formar una comissió d'educació dels socis al si de la Junta Rectora.

4. Implicar els socis en les activitats cooperatives, com ara la informació, la formació i participació...

Un xic d'inversió, un xic d'imaginació i de bona voluntat poden fer que le Moviment Cooperatiu recuperi la seva formació econòmica i social que espera la nostra societat rural.